

DARBA ATĻAUJU SISTĒMAS NOZĪME DARBA DROŠĪBAS UN VESELĪBAS VEICINĀŠANĀ.

Dagnis Garašs, LU

SISTĒMA "ATĻAUJU DARBA VEIKŠANAI". KAS TĀ TĀDA IR?

- Sistēma "Atļauja darbu veikšanai" ir formāla rakstiska vadības sistēma, ko izmanto, lai kontrolētu konkrētu darbu (uzdevumu), ko uzņēmums ir identificējis kā potenciāli bīstamu.
- Tā ir neatņemama darba drošības sistēmas sastāvdaļa.

TĒMAS AKTUALITĀTE (1)

- Katastrofā, kas notika 1988. gada 6. jūlijā Ziemeļjūrā netālu no Skotijas krastiem uz naftas ieguves platformas *Piper Alpha* gāja bojā 167 no 226 darbiniekiem. Izmeklēšanas gaitā tika secināts, ka viens no galvenajiem katastrofas cēloņiem bija kritiska attieksme pret darba atļauju sistēmu.

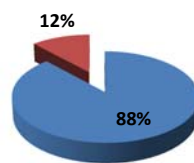

TĒMAS AKTUALITĀTE (2)

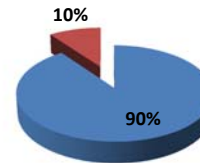
- SIA "Vudisona terminālis" 1998. gada 24. jūlijā aizdegās rūpniecisko notekūdeņu uzglabāšanas rezervuārs, cieta trīs cilvēki. No pieejās informācijas darba atļauju sistēma vispār netika piemērota.
- SIA "Eko Osta termināli" 2003. gada 13. janvārī aizdegās rūpniecisko notekūdeņu rezervuārs, bojā aizgāja viens darbinieks un divi cieta. Viens no iespējamajiem iemesliem katastrofāla attieksme pret darba atļauju sistēmu.
- SIA "Ventspils nafta" terminālis" 2010. gada 9. janvārī notika ugunsgrēks naftas produktu noliešanas estakādē. Neviens darbinieks necieta, bet zaudējumi vairāki simti tūkstoši Euro. Viens no iemesliem slikta darba atļauju sistēmas pārvaldība.

SITUĀCIJA LATVIJĀ (1)

Nelaiemes gadījumu cēloņi 2011. gadā

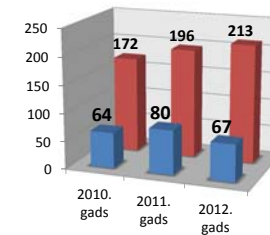
Nelaiemes gadījumu cēloņi 2012. gadā

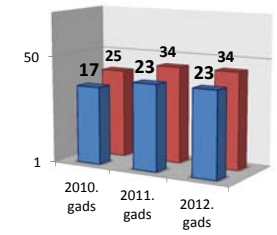
<http://www.vdi.gov.lv/par-mums/parskati/>

SITUĀCIJA LATVIJĀ (2)

Smagu nelaiemes gadījumu skaits, kuru cēlonis ir darba organizācija

Letālu nelaiemes gadījumu skaits, kuru cēlonis ir darba organizācija

Legend: smagi (cēlonis DO) - smagi NG gadā; letāli (cēlonis DO) - letāli NG gadā

SISTĒMA "ATĻAUJU DARBA VEIKŠANAI". MĒRĶI

- Sistēma "Atļauja darbu veikšanai" mērķis ir nodrošināt pareizu darba plānošanu, ņemot vērā konkrētā darba visus riskus.
- Sistēma "Atļauja darbu veikšanai" nosaka, kā darbu var veikt droši un palīdz informēt tos, kas iesaistīti šī darba veikšanā. Nevajag pieņemt, ka sistēma "Atļauja darbu veikšanai" ir vienkāršs paņēmieni kā novērst bīstamību vai samazināt risku.
- Tā aptver visus darba plānošanas posmus:
  - darba organizēšanu;
  - darba vietas sagatavošanu;
  - risku izvērtēšanu un pretpasākumu noteikšanu;
  - uzraudzību un kontroli (vismaz divi acu pāri).
- Darbus var veikt tikai tā, kā noteikts Atļaujā

ATĻAUJA DARBU VEIKŠANAI (posmi)

James T. Reason's "Swiss-cheese" Model

KAD JĀNOFORMĒ ATĻAUJA DARBU VEIKŠANAI (pasaule)

- Atļauja darbu veikšanai nav jānoformē:
  - darbiem, kas nodrošina tehnoloģisko (ražošanas) procesu;
  - ikdienas darbiem.
- Visiem pārējiem darbiem tiek noformēta rakstiska Atļauja.
- Pasaulē pielieto sekojošas atļaujas:
  - Atļauja ugunsbīstamu darbu veikšanai (*Hot work permit*);
  - Atļauja darbu veikšanai (*Cold work permit*);
  - Kā papildus atļaujas – Atļauja darbam slēgta telpā (*confined space entry permit*), atļauja darbam elektrotīstās (*electrical work permit*), Atļauja zemes rakšanas darbu veikšanai (*excavation permit*), Bloķēšana / marķēšana (*Lock Out/ Tag Out*), Uzdevuma riska analīze (*Job safety analysis*), u.c.

DAŽI PIEMĒRI

KAD JĀNOFORMĒ ATĻAUJU DARBU VEIĶŠANAI (Latvija)

Latvijā Atļauju darbu veikšanai noformēšanu nosaka vairāki normatīvie akti:

- Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos (MK 749/2010) p.25.4 saskaņā ar kuru darba devējam jāizstrādā saraksts darbiem, kura izpildei jānoformē norīkojums.
- Ugunsdrošības noteikumi (MK 82/2004) p.239 saskaņā ar kuru juridiska persona izdod Norīkojumu ugunsbīstamā darba veikšanai pagaidu vietās;
- Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē (MK 300/2003) p.24.3 saskaņā ar kuru darba devējs izstrādā nodarbināto darba norīkojumu - atļauju sistēmu;
- Vairāki noteikumi, kas regulē bīstamo iekārtu uzraudzības kārtību

DAŽI PIEMĒRI

ATĻAUJAS DARBU VEIĶŠANAI FORMA

DARBA APRAKSTS:

- darba vieta, darba veids, darba metodes, izmantojamais aprīkojums, papildus atļaujas, u.c.;

SAGATAVOŠANAS PROCESS:

- kas jāizdara, lai darbu varētu veikt droši;
- vai šo darbu var ietekmēt citi procesi, u.c.;

DARBA PROCESS:

- kādi piesardzības pasākumi jāīsteno, lai darbu varētu veikt droši;
- kādus IAL darbiniekiem jāpielieto, lai darbu veiktu droši, u.c.;

ATĻAUJAS REALIZĒŠANA:

- Atļaujas saskaņošana, pagarināšana;
- uzraudzības un kontroles noteikšana un īstenošana, u.c.

- Atļaujas formai jābūt pēc iespējas vienkāršāka.

VIENA UZŅĒMUMA PARAUGS

ATĻAUJA DARBU VEIĶŠANAI – PIELIETOJUMS PRAKSĒ

MĪŅUSI

- Daudz laika jāvelta noformēšanai;
- Papildus birokrātiskais slogs;
- Palielinās darba izpildes termiņi;
- Nepieciešami papildus resursi;
- Potenciāli bīstamo darbu saraksts ir ļoti īss.

PLUSI

- Tiek plānots darbs;
- Jūs esat informēts par visiem darbiem uzņemumā;
- Darba veikšanai tiek pielietotas drošas darba metodes un aprīkojums;
- Darbinieki ir spiesti lietot KAL un IAL;
- Darbs tiek kontrolēts

SECINĀJUMI

- Pasaules prakse rāda, ka uzņēmumos, kuros ir ieviesta un darbojas darbu atļauju sistēma, ievērojami uzlabojas darba drošība.
- Sistēma Atļauja darbu veikšanai var piemērot ne tikai potenciāli bīstamiem darbiem, bet arī citiem darbiem.
- Sistēma Atļauja darbu veikšanai ieņem ļoti būtisku lomu darbu organizēšanā.
- Atļauja darbu veikšanai ir efektīvs instruments komunikācijai starp darba veikšanā iesaistītajām pusēm.
- Atļauja darbu veikšanai ir instruments dažādu darba aktivitāšu koordinēšanai, lai izvairītos no negadījumiem, līdz ar to saglabājot darbinieku veselību, uzņēmuma īpašumu un vidi.
- Darbu atļauju sistēma nodrošina, ka risks, kas pastāv darba izpildes laikā, ir novērsts vai arī samazināts līdz praktiski iespējamajam zemākajam riskam.

Dagnis Garais

SIA "Ventspils nafta" termināls"
ugunsdrošības inspektors – bīstamo kravu pārvadājumu drošības konsultants
e-pasts: dag@vnt.lv